

Stärk ungas anknytning till arbetsmarknaden

Dagens Samhälle den 27 oktober 2020

Coronapandemin kan förväntas få långvariga negativa konsekvenser för de ungdomar som går ut gymnasiet från yrkesprogram under krisen – om inte åtgärder vidtas för att stärka deras anknytning till arbetsmarknaden.

Enligt färsk data från Arbetsförmedlingen har antalet inskrivna arbetslösa ungdomar ökat med 50 procent i augusti jämfört med samma månad förra året. Och som bekant är det just de branscher som anställer många unga, såsom hotell och restaurang, som drabbats värst av krisen.

Övergången från skolan till arbetsmarknaden är en avgörande tid för hur väl ungdomar lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. De elever som har otur att gå ut från skolan under en lågkonjunktur kan drabbas av så kallade "scarring effects", det vill säga ärr, som yttrar sig i form av högre arbetslöshet och lägre inkomster under lång tid.

Sommar- och extrajobb under skoltiden är två vanliga sätt att ta sig in på arbetsmarknaden. I en ny SNS-rapport som presenteras i dag (27/10)* visar jag hur denna koppling ser ut och hur de ungas jobbchanser påverkas om den arbetsplats de haft under studierna läggs ned.

30 procent av de yrkeselever som hittar ett varaktigt jobb direkt efter avslutat gymnasium återvänder till en tidigare arbetsgivare från skoltiden. I rapporten undersöker jag hur elever som läser på yrkesprogram påverkas om möjligheten att återvända till en tidigare arbetsplats från skoltiden förloras.

Det visar sig att dessa ungdomar har lägre sysselsättning och arbetsinkomster i upp till tio år efter avslutat gymnasium jämfört med andra elever från samma klass, vars tidigare arbetsplats inte lades ned. De som hade ett sommar- eller extrajobb i en bransch med koppling till sitt yrkesprogram drabbades hårdast.

Resultaten tyder på att jobb under skoltiden skapar viktiga kontakter med potentiella arbetsgivare i privatsektorn och att dessa påtagligt underlättar etableringen på arbetsmarknaden. Från företagets sida är sommar- och extrajobben troligen ett viktigt redskap för att lära känna och bedöma kandidater, som minskar osäkerheten när de senare ska fatta beslut om långsiktig anställning.

Därför är det oroande att antalet sommarjobb minskade avsevärt under pandemin och att coronakrisen därmed begränsar ungdomars möjligheter att skapa sådana viktiga kontakter.

Fokus under rådande kris borde ligga på att utöka ungas möjligheter att bygga en relation till arbetsmarknaden, framför allt till arbetsgivare med koppling till deras yrkesutbildning. Särskilt viktigt är att företag vågar anställa unga med begränsad arbetslivserfarenhet. Under krisen kan staten underlätta den här processen konkret genom exempelvis en konjunkturbaserad subvention av sommarjobb i privatsektorn, speciellt i de branscher som anställer flest unga.

Dagmar Müller